

Een boek reist door Duitsland

Duitsers in ban van 'ware verhaal' joodse onderduikster Johanna Reiss.

DOOR DOLF RUESINK
WINTERSWIJK

Zeventig jaar na de Tweede Wereldoorlog is het boek 'De Schuilplaats' van de Joodse onderduikster Johanna Reiss (als Annie de Leeuw in 1932 in Winterswijk geboren) een enorme bestseller in Duitsland. Deze week is de in Amerika woonachtige schrijfster op tournee in Keulen, Borken, Dortmund en Hamburg. Nu met de ongecensureerde versie van het onderduikersverhaal dat zich afspeelde in Usselo. Het is oorlog, 1943, nieuwjaarsdag. Duitsers maken jacht op joden. In Winterswijk is het onveilig geworden voor de zusjes Annie en Sini de Leeuw. In de avonduren worden de meisjes naar Usselo gebracht. Daar duiken ze onder in het huis van Johan, Dinie en opoe Oosterveld. De meisjes verblijven er 2,5 jaar, worden niet ontdekt en overleven de oorlog.

"Dat hun verhaal goed afliep én Johanna er nog steeds boeiend over vertelt, is één van de redenen waarom het boek zó aanspreekt bij de Duitse jeugd", zegt Daniela Wind van Deutscher Tasschenbuch Verlag(DTV), een grote boekenuitgever uit München. "Jongeren kunnen zich goed verplaatsen in de emoties van een tienjarig meisje dat in onzekerheid leefde gedurende de nazi-periode."

Het Achterhuis

Hoewel er op het eerste gezicht een parallel lijkt te zijn met het wereldberoemde boek 'Het Achterhuis' van Anne Frank, is er een opmerkelijk verschil. Anne wordt opgepakt, afgevoerd en sterft in het kamp Bergen-Belsen. "Annie ontsnapte en overleefde de oorlog", zegt secretaris Ben Westerveld van de Stichting Vrienden van Kolle Kaal, die rondleidingen verzorgt in de geboorteplaats van Johanna

Reiss. "Haar boek kent een happy end."

Terwijl de Nederlandse uitgever Querido 'De Schuilplaats' niet meer bijdrukt, stijgt de vraag in Duitsland. Begin dit jaar verscheen de 22e herdruk. Hoewel de uitgever geen precieze aantallen kan noemen, ligt het totaal aantal verkochte exemplaren vermoedelijk boven de 200.000 stuks. In negentig Duitse steden wordt het boek van Johanna Reiss op middelbare scholen behandeld. In Hamburg verzorgt de schrijfster deze week een lezing voor universiteitsstudenten.

Overall waar de nu 83-jarige Reiss over haar onderduikersperiode vertelt zijn de zalen 'uitverkocht'. In Borken hingen deze week zeshonderd scholieren aan de lippen van de schrijfster.

Er zijn zoveel aanvragen voor lezingen, dat de auteur dit najaar aan een nieuwe tournee door Nederland en Duitsland begint. De Amerikaanse is blij met de nieuwste versie van 'Und im Fenster der Himmel', die op enkele essentiële onderdelen verschilt van eerdere uitgaven.

Waarheidsgetrouw

Om niet al te choquerend over te komen werden in eerdere Duitstalige versies nare details over de nazi-praktijken weggelaten. Dat zat de auteurs dwars. "Nu is er eindelijk een waarheidsgetrouwe versie met de vertaling van het complete verhaal uit de oorspronkelijke Engelse versie", verduidelijkt woordvoerder Wind van uitgever DTV.

"Ook alle namen van de betrokkenen in het verhaal staan nu vermeld." De nieuwe uitgave kwam er, omdat de oosterburen dit jaar met veel activiteiten 70 jaar 'Kriegsende' herdenkt.

Waarom het boek zo'n succes is in Duitsland? "Het nationaal-socialisme is in ons land nog steeds een groot thema", zegt Daniela Wind. "Oorlog en vervolging zijn er helaas nog steeds. Daarom houdt het boek haar actualiteitswaarde. Jongeren herkennen zich in de gevoelens van Annie."

Johanna Reiss 'pakt' Duitse jeugd met verhaal over overleven in de oorlog